

## О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 50001,

гр. София, 03.01.2023 г.

**Върховният касационен съд** на Република България, четвърто гражданско отделение, в закрито съдебно заседание на двадесет и втори ноември две хиляди двадесет и втора година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ВЕСКА РАЙЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ: ГЕНИКА МИХАИЛОВА

АНЕЛИЯ ЦАНОВА

като разгледа докладваното от съдия Цанова гр. дело № 3023/2022 г. и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по чл.288 ГПК.

Образувано е по подадени от „Юропкар Аутофермийтунг“ ГмбХ и от Прокуратурата на Р. България касационни жалби, както и по насрещна касационна жалба от „Юропкар Аутофермийтунг“ ГмбХ.

В касационната жалба на „Юропкар Аутофермийтунг ГмбХ се прави искане за допускане на касационно обжалване на постановеното от АС- София, ГО, 12 състав решение № 549/15.04.2022г. по гр.д. № 2394/21 г. в частта, с която е потвърдено решение № 261857/13.11.2020г. на СГС, I- 23 състав по гр.д. № 5944/2018г. в частта, с която са отхвърлени предявените от дружеството искове. Иска се съдът да отмени решението в обжалваната му част като неправилно на основание чл. 281, т.3 ГПК.

С жалбата е представено изложение по чл.284, ал.3, т.1 ГПК, в което като основания за допускане на касационно обжалване се сочи чл.280, ал.1, т.1 ГПК по следните въпроси: 1/„Длъжен ли е въззивният съд да обсъди всички доводи във въззивната жалба и доказателствата по делото?; 2/. „Кои са критериите, които следва да се отчетат от съда при определяне размера на следващото се обезщетение за неимуществени вреди по чл.2б ЗОЗДОВ за нарушение на чл.61§1 от ЕКЗПЧОС /разумен срок/?“; 3/. „Кои правила следва да приложи съдът, за да определи справедливия размера на обезщетението за неимуществени вреди по иск с правно основание чл.2б ЗОДОВ, причинени с нарушаване на правото по чл.6§1 от ЕКЗПЧОС - дали националните такива или стандартите, установени в практиката на ЕСПЧ по прилагането на чл.6§1 от ЕКЗПЧОС в аспекта на правото на решаване и приключване на делото в разумен срок?“.

С писмения си отговор Прокуратурата на Р. България изразява

становище за недопускане на обжалваното решение до касационен контрол и за неоснователност на касационната жалба.

В касационната жалба на Прокуратурата на Р. България се прави искане за допускане на касационно обжалване на постановеното от АС-София, ГО, 12 състав решение № 549/15.04.2022г. по гр.д. № 2394/21 г. в частта, с която е потвърдено решение № 261857/13.11.2020г. на СГС, I- 23 състав по гр.д. № 5944/2018г. в частта, с която Прокуратурата на Р.България е осъдена да заплати на „Юропкар Аутофермийтунг“ ГмбХ сумата от 73946,02лв.- обезщетение за имуществени вреди, изразяващи се в пропуснати ползи, както и сумата от 5000 лв.- обезщетение за неимуществени вреди. Иска се съдът да отмени решението в обжалваната му част като неправилно на основание чл. 281, т.3 ГПК.

С жалбата е представено изложение по чл.284, ал.3, т.1 ГПК, в което като основания за допускане на касационно обжалване се сочи чл.280, ал.1, т.1 ГПК по процесуалноправен въпрос за задължението на въззивния съд да извърши преценка на всички конкретно съществуващи обективни обстоятелства от значение при определяне на размера на обезщетение за неимуществени вреди с оглед принципа на справедливост по смисъла на чл.52 ЗЗД; по материалноправния въпрос: как се определя и какво е съдържанието на понятието „справедливост“, изведено в принцип при определяне на размера на обезщетението за неимуществени вреди в разпоредбата на чл.52 ЗЗД при хипотезата на чл.26, ал.1 ЗОЗДОВ, вр. чл.6, §1 от ЕКЗПЧОС“, както и по въпроса: „Следва ли ищецът да докаже при условията на пълно и главно доказване, че пропуснатата полза би настъпила реално, а не хипотетично?“.

По делото не е постъпил писмен отговор от „Юропкар Аутофермийтунг“ ГмбХ.

С насрещната касационна жалба на „Юропкар Аутофермийтунг“ ГмбХ се прави искане за допускане на касационно обжалване на постановеното от АС-София, ГО, 12 състав, решение № 549/15.04.2022г. по гр.д. № 2394/21 г. в частта, с която въззивният съд е разгледал по същество насрещната въззивна жалба на Прокуратурата на Р. България и е потвърдил решение № 261857/13.11.2020г. на СГС, I- 23 състав по гр.д. № 5944/2018г. в частта, с която Прокуратурата е осъдена да му заплати обезщетение за имуществени вреди в размер на 73 946,02лв. Твърди, че относно тази част на въззивното решение е налице основанието по чл.280, ал.2, пр.2 ГПК, поради което иска да бъде обезсилено, производството- прекратено, а насрещната въззивна жалба на Прокуратурата да бъде оставена без разглеждане.

С писмения си отговор Прокуратурата на Р. България изразява становище за неоснователност на насрещната касационна жалба.

Върховният касационен съд, ГК, състав на Четвърто отделение, след преценка на данните и доводите по делото, приема следното:

Касационните жалби са процесуално допустими- подадени са в срока по чл. 283 ГПК, от легитимирана страна и срещу решение на въззивен съд, което подлежи на касационно обжалване при предпоставките на чл.280, ал.1 и ал.2 ГПК.

За да постанови решението си, АС-София, ГО, 12 състав е приел, че са неоснователни възраженията на ищеца за недопустимост на подадената от ответника Прокуратура на Р. България жалба вх.№ 275937/08.02.2021г. с твърдения, че тя няма характер на „насрещна въззивна жалба“, поради което и следвало да бъде върната като недопустима, а въззивното производство в тази

му част- прекратено. Изложил е, че в процесният случай ищцовото дружество е предявило два иска - за заплащане на обезщетение за имуществени и неимуществени вреди, като с жалба вх.№ 267077/20.01.2021г. дружеството е обжалвало решението в частта, в която е отхвърлен частично иска му за заплащане на обезщетение за неимуществени вреди, както и в частта, в която е отхвърлен иска за заплащане на обезщетение за имуществени вреди, изразяващи се в обезценка на собствения му автомобил. Това означавало, че в полза на насрещната страна е възникнало правото да подаде насрещна въззивна жалба срещу решението в частта, в която е уважен частично иска за заплащане на обезщетение за имуществени вреди - за заплащане на сумата от 73 946,02 лв., представляваща обезщетение за пропуснатата полза от това, че собственикът не е могъл да ползва автомобила си за претендирания в исковата молба период. Въззивният съд е приел, че не е спорно, че ищцовото дружество е собственик на процесния лек автомобил, който е закупило като нов през 2013г. През 2014г. превозното средство е обявено за откраднато, а през 2015г. е установено на територията на Р. България и е образувано наказателно производство по пр. пр. № 2022/2014г. по описа на РП- гр. Карлово, а лекият автомобил е приобщен като вещественно доказателствено средство. Не се спори и че отправените от дружеството молби за връщането на автомобила, подадени в периода от м.09.2015г. до м.04.2018г., са оставени без уважение от прокуратурата. Ответникът Прокуратурата на РБ е пасивно легитимиран да отговаря по предявения иск, тъй като осъществява функциите по надзор и ръководство в досъдебната фаза на наказателния процес. С оглед естеството на направените в жалбата на ответника оплаквания, въззивният съд е приел, че не се оспорват изводите на първоинстанционния съд за неприключило в разумен срок наказателно производство, което се дължи на неговото бездействие да изготви и внесе в съда обвинителен акт, както и тези, че с действията по задържане на автомобила като вещественно доказателствено средство са засегнати правата на действителния собственик. С иззетият лек автомобил са извършени необходимите следствени действия и неговото връщане не би затруднило разкриването на обективната истина. Отказът е незаконен и пряко е засегнал гражданското право на собственика да се ползва от лекия автомобил. От представените по делото доказателства се установява, че ищецът е търговско дружество, което е с предмет на дейност отдаване под наем и лизинг на МПС, както и че задържаният като вещественно доказателствено средство автомобил е бил отдаден под наем към момента на противозаконното му отнемане. В случай, че превозното средство е било върнато веднага след отпадане на нуждата от него в наказателното производство, ищецът би могъл да реализира доход от наем или лизинг на вещта. Дружеството търпи вреди, които се намират в пряка връзка с незаконните действия на ответника, в размер на средния месечен пазарен наем от 2 310,83 лв. без ДДС. Съдът е намерил за неоснователни оплакванията за неправилност на решението в частта, в която е отхвърлен частичния иск за заплащане на обезщетение поради обезценката му в технологичен и дизайн аспект поради липсата на пряка връзка между продължителността на наказателното производство и обезценката на задържания лек автомобил, която обективно би настъпила и в случая, в който автомобилът не е бил иззет като вещественно доказателствено средство. Приел е за неоснователни и оплакванията на ответника за недопустимост на първоинстанционното решение в частта, в която се е произнесъл по същество на иска за присъждане на

обезщетение за неимуществени вреди, мотивирайки се с разпоредбата на чл. 45 ЗЗД, която не съдържа ограничения относно страните в правоотношението, възникнало от непозволеното увреждане - всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму, в т. ч. и на юридическо лице. Позовал се е на практиката на ЕСПЧ, съгласно която съществува силна, но оборима презумпция, че неразумната продължителност на производството причинява неимуществени вреди както относно вредите на физически, така и относно вредите на юридически лица. При определяне размера на неимуществените вреди е взел предвид разпоредбата на чл.2б, ал.2 от ЗОДОВ, в която неизчерпателно са изброени критериите, които следва да се отчетат от съда при определяне размера на следващото се обезщетение за неимуществени вреди, като съобразявайки и че се претендира обезщетение за забавено правосъдие по висящо наказателно производство, при което следва да се вземе предвид периода на продължителност на делото, който е посочен в исковата молба – м.09.2015г./04.2018г., е намерил, че дължимото обезщетение за неимуществени вреди е размер на 5 000лв.

При тези решаващи изводи на въззивната инстанция, поставените въпроси относно критериите, които следва да се отчетат от съда при определяне размера на претендираното от юридическото лице обезщетение за неимуществени вреди и принципът на чл.52 ЗЗД, са правно значими, но фактически съдържат в себе си разрешението на принципният въпрос: Допуска ли обективното ни материално право присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическите лица?

По въпроса, обуславящ изхода на спора по настоящото дело, е формирана противоречива съдебна практика на Върховният касационен съд.

С решение № 47 от 10.09.2010г. на ВКС, II т.о. по т.д. № 625/2008г. е даден отрицателен отговор на въпроса, като е прието, че присъждането на обезщетение за неимуществени вреди по правилото на чл.52 ЗЗД на юридическо лице- търговец е лишено от основание в закона. Касационното обжалване е допуснато на основанието по чл.280, ал.1, т.3 ГПК по материалноправния въпрос, свързан с наличието на законова възможност на юридическото лице да бъде присъждано обезщетение за неимуществени вреди поради търпени от него морални болки и страдания. Върховният касационен съд е приел, че претърпените от търговеца- юридическо лице вреди от установено правонарушение несъмнено се отразяват в патримониума му, но порази безспорно паричния му еквивалент тези щети не могат да имат неимуществен характер, което само по себе си изключва приложението на чл.52 ЗЗД. Като допълнителен аргумент е изложено и че самият общопризнат смисъл вложен в понятието „неимуществени вреди“ налага извода, че тези вреди нямат своя имуществена стойност и следователно- парично изражение, което е несъвместимо с правната същност и начин на възникване на юридическото лице- търговец. Посочено е, че действително с нормата на чл.52 ЗЗД, законодателят е създад правно задължение за обезвреда на неимуществените вреди при всички състави на непозволено увреждане, но при неизричното посочване на конкретните правни субекти, имащи право на обезщетяване, то явно е възприето правилото- те да бъдат определяни според вида на вредата, т.е. от вида на засегнатото право, поради което и при съобразяването с така сочения критерии се налага извода, че неимуществените вреди са причинени, когато увреждането е засегнало психическата сфера на пострадалият, като трайно и продължително състояние,

а това житейски и правно е неприложимо към юридическото лице, дори и той да е търговец.

В решение № 274/18 от 18.03.2019 г. на ВКС, IV г.о. по гр.д. № 5120/2017г., решение № 206 от 26.03.2019 г. на ВКС, III г.о. по гр.д. № 4762/29017г., решение № 29 от 10.03.2020г. на ВКС, IV г.о. по гр.д. № 1690/32019г., решение № 35 от 12.08.2022г. на ВКС, IV г.о. по гр.д. № 3901/2018г., както и в постановеното по реда на чл.274, ал.3, т.1 ГПК определение № 400/26.11.2013г. на ВКС, II г.о. по ч.гр.д. № 6155/2013г. е застъпено становище обратно на даденото в решение № 47 от 10.09.2010г. на ВКС, II т.о. по т.д. № 625/2008г.

В решение № 274/18 от 18.03.2019г. на ВКС, IV г.о. по гр.д. № 5120/2017г. и в решение № 29 от 10.03.2020г. на ВКС, IV г.о. по гр.д. № 1690/2019г., по допуснатия до касационен контрол на основание чл.280, ал.1, т.3 ГПК материалноправен въпрос по приложението на чл.49 ЗЗД и чл.52 ЗЗД относно това търпят ли подлежащи на обезщетяване неимуществени вреди религиозните организации като юридически лица, изразени чрез средствата за масово осведомяване обидни, клеветнически твърдения, уронващи авторитета им, е даден положителен отговор.

В постановеното от ВКС, III г.о. решение № 206 от 26.03.2019г. по гр.д. № 5120/17г., по възникналия във връзка с допуснатите до касационен контрол материалноправни въпроси предварителен въпрос дали действащото вътрешно обективно правно допуска юридическо лице да е кредитор по вземане за обезщетение на неимуществени вреди, след като и юридическите лица са носители на неимуществени права, съдът в мнозинството си е отговорил положително- юридическите лица могат да търпят неимуществени вреди, както и да претендират обезщетение за репарирането им.

В постановеното по чл.274, ал.3, т.1 ГПК определение № 400/26.11.2013г. на ВКС, II г.о. по ч.гр.д. № 6155/2013г. е прието, че разпоредбата на чл.45 ЗЗД не съдържа ограничение относно страните в правоотношението, възникнало от непозволено увреждане- всеки е длъжен за поправи вредите, които виновно е причинил другиму, в т.ч. и на юридическо лице. Липсва основание за изключване възможността да се търси отговорност за неимуществени вреди от юридическо лице и в последващите разпоредби на закона, вкл. и чл.52 ЗЗД, чрез предявяването на иск за неимуществени вреди.

В решение № 35 от 12.08.2022г. на ВКС, IV г.о. по гр.д. № 3901/2018г., при отговора на допуснатия в хипотезата на чл.280, ал.1, т.3 ГПК въпрос за критериите, въз основа на които следва да бъде определено обезщетение за претърпени от юридически лица неимуществени вреди в хипотезите на нарушаване на правото на Европейския съюз от незаконосъобразни актове, действия/бездействия на държавата, Върховният касационен съд е споделил цитираната по- горе практика.

Предвид изложеното, Върховният касационен съд на Р.България, състав на Четвърто гражданско отделение намира, че са налице предпоставките на чл.292 ГПК за спиране на производството по настоящото дело. Решението на правния въпрос се обуславя от отговора на въпроса, по който е налице противоречива съдебна практика на Върховния касационен съд, обективизирана в посочените решения и определение по чл.274, ал.1, т.3 ГПК, при което противоречие следва да се предложи на общото събрание на гражданската и търговската колегии да постанови тълкувателно решение по изведения правен

въпрос.

Воден от горното, Върховният касационен съд, състав на IV гр. отд.,

### **О П Р Е Д Е Л И:**

**СПИРА** на основание чл.292 ГПК производството по гр.д. № 3023/2022г. по описа на ВКС, IV гр.отд.

**ПРЕДЛАГА** на общото събрание на гражданската и търговската колегии на Върховният касационен съд да постанови тълкувателно решение по въпроса: Допуска ли обективното ни материално прано присъждане обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическите лица?.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ